

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин та суспільних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету історії, політології
та міжнародних відносин
Василь КАРПО
27 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

Науково-дослідницька практика

Навчальна

Освітньо-професійна програма: «Міжнародна інформація», «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Рівень вищої освіти: другий (магістерський), факультет історії, політології та міжнародних відносин

Мова навчання: українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма «Науково-дослідницька практика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна інформація», «Міжнародні відносини», затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 27 травня 2025 р., протокол № 8

Розробники: Фісанов Володимир Петрович – доктор історичних наук, професор кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій

Макух-Федоркова Іванна Іванівна – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій.

Макар Віталій Юрійович – доктор політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій.

Мельничук Любов Ністорівна – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій

Погоджено з гарантами ОПП «Міжнародна інформація», ОПП «Міжнародні відносини» і затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій.

Протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Завідувач кафедри міжнародних
відносин та суспільних комунікацій

Віталій МАКАР

Схвалено методичною радою факультету історії, політології та міжнародних відносин

Протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Голова методичної ради
факультету історії, політології
та міжнародних відносин

Галина ЯЦЕНЮК

Вступ

Практика студентів-магістрантів ОПП «Міжнародна інформація», «Міжнародні відносини» організовується та здійснюється відповідно до «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» від 2020 року (<https://tinyurl.com/yw9be4ot>). Це Положення створено на основі Закону України «Про освіту» № 2145–VIII від 05.09.2017 року (<https://tinyurl.com/y73seoh9>), Закону України «Про вищу освіту» № 1556–VII від 01.07.2014 року (<https://tinyurl.com/ygkcyfjp>), а також положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 року № 93 (зі змінами) (Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (<https://tinyurl.com/23mv65s9>). Крім того, враховані рекомендації Міністерства освіти і науки України, викладені в листі від 07.02.2009 року № 1/9-93 «Про практичну підготовку студентів» (<https://tinyurl.com/2b3gl3cz>) і рекомендації щодо проведення практики, розроблені Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» у 2013 році.

Мета науково-дослідницької практики: підготовка студентів до самостійного здійснення науково-дослідницької роботи у сфері міжнародних відносин, формування у них практичних навичок із пошуку наукової інформації, її аналізу та аналітичного опрацювання, розвиток дослідницької майстерності, здатності застосування основних методологічних прийомів і методів в процесі підготовки наукового дослідження та аналізу складних процесів у сфері міжнародних відносин, зовнішньої та інформаційної політики, дипломатії, міжнародного права та глобальної економіки.

Завдання науково-дослідницької практики:

- ознайомлення зі статусом і професійними обов'язками наукового працівника у закладі вищої освіти;
- практичне оволодіння прийомami, методами та формами організації науково-дослідницької роботи у вищих навчальних закладах України;
- набуття практичного досвіду проведення науково-дослідницької роботи у сфері міжнародних відносин та належної презентації її результатів;
- розвиток аналітичних здібностей: практика спрямована на формування умінь аналізувати міжнародні процеси, виявляти причинно-наслідкові зв'язки та прогнозувати розвиток подій;
- оволодіння дослідницькими методами: студенти опановують методи збору, обробки та аналізу інформації з різних джерел, включаючи дипломатичні документи, статистичні дані та наукові публікації.

Пререквізити

Проходження науково-дослідницької практики передбачає практичне використання і підтвердження раніше засвоєних знань у процесі навчання на ОП, а саме «Методологія та організація наукових досліджень», «Моделювання та прогнозування міжнародних відносин», «Міжнародні системи: типи, еволюція, трансформація», «Вступ до спеціальності», «Теорія міжнародних відносин», «Основи наукових досліджень» тощо.

Результати навчання:

У результаті проходження практики студенти набудуть таких компетентностей, передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК01 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК02 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

- ЗК03** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК05** Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
- ЗК06** Здатність працювати в міжнародному контексті
- ЗК07** Здатність працювати в команді
- ЗК08** Здатність виявляти ініціативу та підприємливість
- ЗК09** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

Спеціальні (фахові) компетентності

- ФК 1** Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики
- ФК 2** Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності
- ФК 3** Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення
- ФК 4** Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи
- ФК 5** Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному
- ФК 6** Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень
- ФК 7** Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки
- ФК 8** Здатність організовувати та проводити міжнародні зустрічі та переговори, розробляти, аналізувати та оцінювати дипломатичні та міжнародні документи
- ФК 9** Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України
- ФК 10** Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації

Додаткові компетентності для магістра за освітньо- професійною програмою

- ФК 12** Здатність демонструвати обізнаність щодо концепцій, стратегій боротьби з інформаційними та кіберзагрозами на національному, міжнародному рівнях, загроз і викликів в процесі впровадження сучасних інноваційних технологій та штучного інтелекту
- ФК 13** Здатність організовувати обробку документації з метою здійснення інформаційного забезпечення органів державної влади та місцевого самоврядування, установ або організацій засобами сучасних ІКТ
- ФК 14** Здатність застосовувати методологію і методику з метою здійснення самостійних, комплексних наукових і практичних досліджень, використовуючи творчий та індивідуальний підхід, навички критичного мислення до аналізу актуальних наукових проблем
- ФК 15** Здатність використовувати концептуальні підходи до конфліктів, безпекових викликів для аналізу інформаційно-психологічних операцій, міжнародної інформаційної політики на глобальному, регіональному (європейському) та національному рівнях

Досягнута таких результатів навчання:

- РН 1** Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.
- РН 2** Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини

РН 3 Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики

РН 4 Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав

РН 5 Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав

РН 6 Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку

РН 7 Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем

РН 9 Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій

РН 10 Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики

РН 13 Брати участь у професійній дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем

Додаткові компетентності для магістра за освітньо- професійною програмою

РН 15 Здійснювати реферування та анотацію іншомовних текстів з професійної тематики, беручи до уваги специфіку перекладу фахових текстів

РН 17 Здійснювати аналітичну обробку документації з метою забезпечення інформаційно-комунікативної діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, установ або організацій засобами сучасних ІКТ

РН 18 Виконання науково-дослідницьких та практичних робіт з використанням сучасних теоретико-концептуальних підходів і методів дослідження

Знання:

- основ інформаційно-пошукової та наукової роботи;
- основних методів наукових досліджень у сфері міжнародних відносин;
- методології, методів та прийомів наукових досліджень у сфері міжнародних відносин;
- принципів оформлення наукових робіт, публікацій та звітів;
- актуальних засад академічної доброчесності і протидії плагіату, етичних стандартів проведення наукових досліджень;
- вимог до оформлення наукових текстів і звітної документації.

Уміння:

- аналізувати первинні та вторинні джерела для здійснення науково-дослідницької роботи;
- самостійно працювати з науковою літературою,
- застосовувати прийоми критичного мислення при опрацюванні необхідної інформації;
- готувати наукові реферати та аналітичні огляди;
- працювати над науковими доповідями та презентувати їх;
- опрацьовувати основні результати проведених наукових досліджень у вигляді наукових тез;
- здійснювати систематизацію результатів власного дослідження та оформлювати відповідну звітну документацію;
- використовувати здобуті наукові знання, навички і вміння у професійній роботі

Набути соціальних навичок (soft-skills):

- аналіз інформації, виявлення помилок, фейків або маніпуляцій та формування логічних висновків на основі досліджених фактів;
- індивідуальної та командної пошукової, аналітичної, дослідницької та консультативно-дорадчої роботи;
- вмінь і навичок активної участі в академічній дискусії та вміння ефективно працювати в групі над спільними дослідницькими проектами, приймати відповідальні рішення в умовах криз і зовнішніх викликів;
- здатність до ведення переговорів, дискусій, реалізації своїх прав та обов'язків як активних і відповідальних громадян.

Інформаційний обсяг науково-дослідницької практики

Науково-дослідницька практика в обсязі 5 кредитів (150 годин) проводиться у 2 семестрі впродовж 3 тижнів без відриву від навчання.

Формою підсумкового контролю є **залік**.

1. Ознайомчо-настановчий:

- організація та проведення наради-семінару, під час якого студентів-практикантів ознайомлюють із цілями, завданнями та програмою науково-дослідницької практики, вимогами до її проходження, а також із керівниками бази практики.

2. Основний етап:

- здійснення всіх передбачених програмою науково-дослідницької практики завдань та робіт.

3. Підсумковий етап:

- оформлення звітної документації;
- подання студентами документації на кафедру для перевірки керівником практики;
- публічний звіт та захист науково-дослідницької практики.

4. Захист практики проводиться на засіданні кафедри після оформлення звітної документації та перевірки її керівником.

ОПИС ПРАКТИКИ

Загальна інформація

Назва практики «Науково-дослідницька» (Обов'язковий компонент)												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	5	150	2	2	60	-	-	28	-	Залік
Заочна	1	2	5	150	2	2	60	-	-	28	-	Залік

Структура змісту практики

Види навчально-практичної діяльності студента	Форма контролю
Модуль 1. Ознайомлення зі змістом науково-дослідницької роботи та організаційна підготовка проходження практики	
Ознайомлення з принципами опрацювання джерел, необхідних для здійснення ефективного дослідження в сфері міжнародних відносин та інформаційної політики;	Запис в щоденнику
Розробка індивідуальної форми роботи та організація процесу науково-дослідницької роботи;	Запис в щоденнику
Актуалізація знань про різноманітні форми представлення результатів наукових досліджень, такі як тези, наукові статті, аналітичні звіти, реферативні огляди тощо;	Запис в щоденнику
Оволодіння методикою рецензування наукових досліджень.	Рецензія на наукову статтю у фаховому виданні, або монографію, за науковою проблематикою практиканта підготовлена відповідно до встановлених вимог
Опрацювання основних методологічних підходів дослідження в царині міжнародних відносин.	Запис в щоденнику із зазначенням опрацьованої літератури
Модуль 2. Робота над комплексним аналізом джерельної бази та підготовка результатів дослідження	

Здійснення комплексного аналізу періодичних видань з міжнародних відносин за тематикою кваліфікаційної роботи: визначення змісту наукових дискусій на сторінках періодичного видання; дослідження розвитку поглядів конкретного науковця чи експерта з тієї чи іншої проблеми	Запис в щоденнику Аналітичний звіт
Здійснення предметного аналізу авторефератів чи наукових резюме кандидатських та докторських дисертацій, захищених по темі кваліфікаційної роботи в Україні: аналіз 2 наукових резюме, а також кандидатських дисертацій з однієї проблеми (визначити їх змістовні переваги та недоліки, порівняти характер наукової новизни та практичного значення результатів дослідження).	Запис в щоденнику. Аналітичний звіт.
Теоретико-методологічна підготовка Види навчально-практичної діяльності - Вивчення сучасних підходів до методології наукових досліджень у сфері міжнародних відносин та інформаційної політики. - Опрацювання літератури з методології досліджень (монографії, методичні посібники, статті). - Ознайомлення з методами: порівняльний аналіз, контент-аналіз, дискурс-аналіз, кейс-стаді, кількісні та якісні методи, інтерв'ю, анкетування, статистичні методи. Форма контролю: запис у щоденнику з конспектом опрацьованих методів. - Формулювання методологічної рамки власного дослідження. - Визначення предмета та об'єкта дослідження. - Вибір наукових підходів (системний, інституційний, критичний, міждисциплінарний тощо). - Обґрунтування методів збору та аналізу даних. Форма контролю: короткий письмовий методологічний розділ (2–3 сторінки). - Розробка дизайну дослідження. - Побудова логіко-структурної схеми: проблема → гіпотеза → методи → очікувані результати. - Визначення часових рамок і джерельної бази. Форма контролю: схема-дизайн (у вигляді таблиці/графічної моделі) + запис у щоденнику. - Критичний аналіз методологій у вибраних наукових працях. - Ознайомлення з 2–3 науковими статтями/дисертаціями за темою практиканта. - Визначення сильних і слабких сторін використаної методології. Форма контролю: рецензія або короткий аналітичний звіт (2 сторінки). - Підготовка методологічного розділу до власної магістерської кваліфікаційної роботи. - Узагальнення напрацьованих матеріалів. - Попереднє оформлення розділу «Методологія дослідження». Форма контролю: чернетка розділу, що обговорюється з науковим керівником.	Запис в щоденнику (чернетка розділу)

Підготувати наукові тези, пов'язані з темою магістерського дослідження та апробація на студентській науковій конференції.	Запис в щоденнику Наукові тези
Підсумковий модуль-контроль	
Оформлення звітної документації науково-дослідницької практики Захист результатів практики	Виступ на кафедрі з публічним захистом науково- дослідницької практики.

Підсумки практики та звітність:

Студенти зобов'язані виконати програму практики в повному обсязі, своєчасно відзвітувати і захистити її результати на публічному підбитті її підсумків. Вони повинні представити наступну документацію:

1. Письмовий звіт про науково-дослідницьку практику, який повинен відображати характер, напрямки діяльності студента-практиканта, рівень виконання завдань практики. Окремо необхідно відзначити окремі проблеми, які виникали у них в процесі проходження науково-дослідницької практики.
2. Щоденник практики з фіксацією основних видів робіт, виконаних під час практики..
3. Комплект науково-дослідницьких матеріалів, які засвідчують самостійність проведеної науково-дослідницької роботи.
4. Результати науково-дослідницької роботи, оформлені згідно з вимогами до результатів науково-дослідницької практики студентів-магістрів.
5. Методологічний розділ магістерської роботи (чорновий варіант, **Розділ 1 Теоретико-методологічні засади дослідження** 10-12 стор.) має бути зосереджений насамперед на **обґрунтуванні наукових підходів, теоретичних шкіл і дослідницьких напрямів**, у межах яких виконується дослідження: студент повинен не просто їх назвати, а показати розуміння їх змісту, еволюції та відмінностей, окреслити ключових представників і базові ідеї, а також аргументовано пояснити, чому саме ці підходи/школи є важливими для обраної теми; важливо продемонструвати вміння співвідносити різні теоретичні традиції, визначати їх сильні та обмежувальні сторони і на цій основі формувати власну дослідницьку позицію, яка логічно підводить до вибору конкретних методів і забезпечує цілісність подальшого аналізу. Наприклад, у дослідженні проблем інформаційної безпеки методологічний розділ має спиратися на обґрунтування наукових шкіл і напрямів, зокрема підходів кібербезпеки та технократичної школи, які акцентують увагу на захисті інформаційних систем і інфраструктури; конструктивістських і постструктуралістських підходів, що аналізують інформаційну безпеку через призму наративів, ідентичностей та дискурсів; школи сек'юритизації (копенгагенська школа), яка розглядає безпеку як результат політичного конструювання загроз; а також міждисциплінарних напрямів, пов'язаних із когнітивною безпекою та інформаційними операціями; при цьому студент має не лише окреслити зміст цих підходів, а й аргументувати їх застосування відповідно до теми дослідження, показати їх аналітичні можливості та обмеження і на цій основі сформулювати власну методологічну рамку роботи. У межах цього розділу доцільно також охарактеризувати ключових дослідників, які працювали в зазначених наукових підходах і напрямках, із коротким аналізом їхніх ідей та внеску у розвиток проблематики дослідження.
6. Характеристика студента-практиканта, в якій оцінюються його наукові здібності (від керівника магістерського дослідження).

Форма звітності студента про практику:

Науково-дослідна практика вважається завершеною за умови виконання студентами всіх вимог програми практики. Виконання практики завершується підготовкою та захистом звіту про практику. Матеріали до звіту готують щоденно, а його безпосереднє оформлення здійснюють протягом останнього тижня практики. Обсяг основної частини звіту (без титульної сторінки та додатків) повинен сягати 10-15 сторінок. Студенти готують звіт про практику засобами текстового редактора Word і друкують його на стандартних аркушах формату А4 (210x297 мм). Оформлення звіту здійснюють згідно з ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки». Розміри полів: верхнє, ліве та нижнє – 2,0 см, праве – 1,0 см. Надрукована сторінка не повинна перевищувати 40 рядків. Нумерують сторінки вгорі справа без крапки з використанням арабських цифр. Номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту та порядкового номера підпункту, розділених крапкою (наприклад, 1.3.2.1.). Відповідно до зазначеного стандарту рекомендовано такі налаштування для текстового редактора WORD. Шаблон – нормальний (Normal). Основний текст набирають шрифтом (TimesNewRoman) нормального накреслення (Normal) розміром 12 pt з міжрядковим інтервалом 1,5 або розміром 14 pt з міжрядковим

інтервалом 1,0. Додатки можуть містити зразки звітних документів: щоденник, титульну сторінку звіту, тощо. Достовірність викладеної у звіті інформації засвідчується підписом керівника практики від організації та скріплюється печаткою організації. Прошитий або скріплений скобами звіт та щоденник про практику (з відгуком керівника практики від організації) протягом 3-х днів після завершення практики здають керівникові практики від кафедри, який перевіряє правильність оформлення, підписує і передає на кафедру. Для проведення захисту практики на засіданні кафедри затверджують комісію у складі не менше 3-х викладачів кафедри. Захист практики проводиться протягом перших десяти днів семестру, який починається після закінчення практики. Підведення підсумків практики здійснюється шляхом індивідуального захисту практики кожним студентом. Під час захисту студент розповідає комісії про проходження практики, формулює завдання практики і пояснює їхнє виконання; інтерпретує отримані результати, відстоює обрану ним методику виконання завдань. За результатами захисту виставляють: студентам денної та заочної форми навчання залік, результати заносять до залікової відомості і залікової книжки студента за підписом керівника практики від кафедри.

Захист практики проводиться протягом 10 днів після закінчення практики.

Всі вище визначені документи повинні бути підписані керівником практики.

Базою науково-дослідницької практики є кафедра міжнародних відносин та суспільних комунікацій, факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Права та обов'язки керівника практики:

Права

- Отримувати від бази практики та університету повну інформацію, необхідну для ефективної організації й контролю процесу проходження практики студентами.
- Вносити пропозиції щодо змін та вдосконалення програми практики, враховуючи результати аналізу попереднього досвіду.
- Вимагати від студентів-практикантів дотримання програми практики, правил внутрішнього розпорядку та норм охорони праці.
- Оцінювати результати практики студентів, враховуючи виконання поставлених завдань, якість підготовлених звітних документів та характеристики від бази практики.
- Встановлювати індивідуальні завдання для студентів відповідно до їхніх фахових напрямів та особливостей бази практики.

Обов'язки

- Перед початком практики видати кожному студенту індивідуальні завдання та надати консультації щодо оформлення необхідних документів.
- Сформулювати Паспорт бази практики, що включає інформацію про розподіл студентів, за 10 днів до початку практики.
- Постійно контролювати умови праці студентів під час практики, забезпечуючи дотримання правил охорони праці та техніки безпеки.
- Надавати методичну допомогу студентам у вирішенні завдань, передбачених програмою практики.
- Регулярно контролювати виконання студентами їхніх завдань, ведення щоденника практики та дотримання правил внутрішнього розпорядку бази.
- Після завершення практики підготувати та подати завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики, включаючи зауваження та пропозиції щодо її вдосконалення.

Права та обов'язки здобувачів

Права

- Отримувати від керівників практики необхідні інструкції, методичну допомогу та

консультації щодо виконання завдань.

- Звертатися до керівника практики з питаннями, що стосуються організації практики, виконання завдань та дотримання умов праці.
- Вимагати від бази практики належні умови праці та дотримання правил охорони праці та техніки безпеки.
- Захищати свої права у разі порушень умов праці або несправедливого ставлення з боку керівництва бази практики.
- Брати участь у формуванні пропозицій щодо вдосконалення програми практики та умов її проведення.

Обов'язки

- Перед початком практики отримати консультації від керівника практики від кафедри щодо оформлення необхідних документів.
- Своєчасно прибути на базу практики.
- Виконати програму практики та індивідуальні завдання, визначені керівниками практики.
- Вивчити та дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики, норм охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії відповідно до законодавства.
- Своєчасно подати керівнику практики від кафедри звітну документацію та захистити результати проходження практики.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Оцінювання результатів навчання з науково-дослідницької ґрунтується на **нормах**:

«Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-kontrol-i-sistemu-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity>);

«Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity-u-systemi-formalnoi-osvity>);

«Положення про апеляцію на результати підсумкового семестрового контролю знань студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-apeliatsiiu-na-rezultaty-pidsumkovoho-semestrovoho-kontroliu-znan-studentiv>)

та **принципах**:

«Етичного кодексу Чернівецького національного Університету» (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yurii-fedkovycha/>).

Зважаючи на актуальність академічної доброчесності в ЗВО України, всі письмові (друковані) роботи підлягають перевірці наявності запозичень (плагіату). Процедура перевірки визначено «Положенням про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdodatky-31102023.pdf>) і «Правилами академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/lnojdab4/pravy-la-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>). Вони розкривають сутність академічної доброчесності та встановлюють вимоги до відповідальної академічної поведінки студентів вищих навчальних закладів, які зобов'язані дотримуватися відповідних стандартів, правил та етики. Існуюча процедура перевірки унікальності робіт дозволяє студенту використовувати безкоштовні та платні (за бажанням) інтернет-ресурси, а також ресурси для перевірки, доступні в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

З принципами академічної доброчесності, видами недоброчесної академічної поведінки наслідків такої поведінки, здобувачі можуть ознайомитися у Законі України «Про освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>), а саме у ст. 42 цього Закону, яка визначає, що «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень». Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат; самоплагіат; фабрикація; фальсифікація; списування; обман; хабарництво; необ'єктивне оцінювання. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Щодо механізмів оцінювання, то згідно структури навчальної діяльності студента у кредитно-модульній системі оцінюються всі види виконуваних робіт за їх результатами.

**Розподіл балів у змістовній структурі модулів діяльності студентів
у процесі науково-дослідницької практики**

Види навчально-практичної діяльності студента	Форма контролю	Загальна кількість балів за завдання практики
Модуль 1. Ознайомлення зі змістом науково-дослідницької роботи та організаційна підготовка проходження практики		
Ознайомлення з принципами опрацювання джерел, необхідних для здійснення ефективного дослідження у сфері міжнародних відносин;	Запис в щоденнику	2 бали
Розробка індивідуальної форми роботи та організація процесу науково-дослідницької роботи;	Запис в щоденнику	2 бали
Актуалізація знань про різноманітні форми представлення результатів наукових досліджень, такі як тези, наукові статті, аналітичні звіти, реферативні огляди тощо;	Запис в щоденнику	2 бали
Оволодіння методикою рецензування наукових досліджень.	Розроблена схема рецензії (на прикладі наукової статті, монографії)	2 бали
Опрацювання основних методологічних підходів дослідження в царині міжнародних відносин.	Запис в щоденнику із зазначенням опрацьованої літератури	2 бали
Всього за 1 модуль		10 балів
Модуль 2. Робота над комплексним аналізом джерельної бази та підготовка результатів дослідження		
Здійснення комплексного аналізу періодичних видань з міжнародних відносин за наступними напрямками: визначення змісту наукових дискусій на сторінках періодичного видання; дослідження розвитку поглядів конкретного науковця з тієї чи іншої проблеми	Запис в щоденнику Аналітичний звіт	10 балів

Здійснення предметного аналізу авторефератів/наукових резюме кандидатських та докторських дисертацій, захищених по темі кваліфікаційної роботи в Україні: аналіз 2 авторефератів чи резюме кандидатських дисертацій з однієї проблеми (визначити їх змістовні переваги та недоліки, порівняти характер наукової новизни та практичного значення результатів дослідження).	Запис в щоденнику. Аналітичний звіт.	10 балів
Підготувати наукові тези, пов'язані з темою кваліфікаційного дослідження.	Запис в щоденнику Наукова стаття	10 балів
Написання методологічного розділу кваліфікаційної роботи (чорновий варіант 10-12 стор. Розділ 1 Теоретико-методологічні засади дослідження)		10 балів
Взяти участь в студентській науковій конференції	Оцінюється індивідуальна робота згідно з програмою конференції (підготовка презентації, виступ)	10 балів
Всього за 2 модуль		50 балів
Підсумковий модуль-контроль		
Оформлення звітної документації науково-дослідницької практики Захист результатів практики та апробація тез на студентській науковій конференції	Публічний захист науково-дослідницької практики та апробація тез на студентській науковій конференції.	40 балів

Перелік необхідної документації науково-дослідної практики

- Звіт**
- Щоденник**
- Бібліографічний опис джерельної бази магістерської роботи**
- Тези статті згідно теми кваліфікаційної роботи та апробація результатів на студентській науковій конференції**
- Рецензія на наукову статтю у фаховому виданні (1) та монографію (1), за науковою проблематикою практиканта підготовлена відповідно до встановлених вимог**
- Методологічний розділ магістерської роботи (чорновий варіант, Розділ 1 Теоретико-методологічні засади дослідження 10-12 стор.) має бути зосереджений насамперед на обґрунтуванні наукових підходів, теоретичних шкіл і дослідницьких напрямів, у межах яких виконується дослідження: студент повинен не просто їх назвати, а показати розуміння їх змісту, еволюції та відмінностей, окреслити**

ключових представників і базові ідеї, а також аргументовано пояснити, чому саме ці підходи/школи є важливими для обраної теми; важливо продемонструвати вміння співвідносити різні теоретичні традиції, визначати їх сильні та обмежувальні сторони і на цій основі формувати власну дослідницьку позицію, яка логічно підводить до вибору конкретних методів і забезпечує цілісність подальшого аналізу. Наприклад, у дослідженні проблем інформаційної безпеки методологічний розділ має спиратися на обґрунтування наукових шкіл і напрямів, зокрема підходів кібербезпеки та технократичної школи, які акцентують увагу на захисті інформаційних систем і інфраструктури; конструктивістських і постструктуралістських підходів, що аналізують інформаційну безпеку через призму наративів, ідентичностей та дискурсів; школи сек'юритизації (копенгагенська школа), яка розглядає безпеку як результат політичного конструювання загроз; а також міждисциплінарних напрямів, пов'язаних із когнітивною безпекою та інформаційними операціями; при цьому студент має не лише окреслити зміст цих підходів, а й аргументувати їх застосування відповідно до теми дослідження, показати їх аналітичні можливості та обмеження і на цій основі сформулювати власну методологічну рамку роботи. У межах цього розділу доцільно також охарактеризувати ключових дослідників, які працювали в зазначених наукових підходах і напрямках, із коротким аналізом їхніх ідей та внеску у розвиток проблематики дослідження.

7. Характеристика студента-практиканта, в якій оцінюються його наукові здібності

(від керівника магістерського дослідження).

Шкала оцінювання та переведення балів у національну та європейську систему оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінне виконання
80-89	Добре	B	Вище середнього рівня
70-79		C	Загалом добра робота
60-69	Задовільно	D	Непогано
50-59		E	Робота відповідає мінімальним критеріям
35-49	Незадовільно	FX	Необхідне повторне перескладання
1-34		F	Необхідна серйозна подальша робота

Кожний вид роботи студента оцінюється визначеною кількістю балів таким чином, щоб сума балів за виконання завдань поточного модуля і сума балів підсумкового модуля контролю знаходилася в межах 100 балів (100%).

Питома вага оцінки (балів) кожного з видів роботи студента визначається виходячи з їх вагомості у практичній підготовці фахівців, структури та змісту практики.

Відмінно – рівень А (90-100 балів). Оцінка «відмінно» присвоюється у випадку, якщо практикант виконав більшість завдань модулів на високому рівні. Студент підготував значну кількість науково-дослідних проєктів, які відзначені високою якістю виконання та отримали оцінку **«відмінно» А (90-100 балів)** продемонстрував ґрунтовне володіння методологічними засадами дослідження, глибоке розуміння та знання специфіки організації науково-дослідницької роботи у вищих навчальних закладах. Під час практики він виявив організованість, відповідальність, ініціативність, здобув повагу та високу оцінку своєї роботи від керівників практики. Уся необхідна документація була оформлена належним чином і подана вчасно.

Добре – рівень В (80-89 балів); рівень С (70-79 балів). Оцінка добре виставляється за виконання практикантом усіх завдань модулів на належному рівні. Студент здійснив достатню кількість наукових досліджень та виконав відповідну кількість аналітичних завдань на належному науково-методичному рівні, які були оцінені на **добре – рівень В (80-89 балів); рівень С (70-79 балів)**; показав достатній рівень знань у сфері методологічних основ наукових досліджень, а також добре розуміння та обізнаність в організації й методичному забезпеченні науково-дослідницької роботи у вищих навчальних закладах. Практикант проявив себе як організована, старанна особистість, отримав позитивну оцінку своєї діяльності від керівників практики та вчасно подав правильно оформлену документацію.

Задовільно – рівень D (60-69 балів); рівень E (50-59 балів). Оцінка задовільно виставляється тоді, коли в основному виконані завдання модулів, але допущені незначні порушення. Студент провів достатню кількість наукових та аналітичних досліджень на задовільному науково-методичному рівні, які були оцінені на **задовільно – рівень D (60-69 балів); рівень E (50-59 балів)**; продемонстрував базовий рівень володіння методологічними принципами та поверхове

розуміння особливостей організації й методичного забезпечення науково-дослідницької роботи у ВНЗ. Практикант отримав позитивну оцінку від керівників практики, проявивши організованість, але недостатній рівень старанності, ініціативності та самостійності. Подана документація має певні зауваження щодо правильності оформлення

Незадовільно – рівень FX (35-49 балів). Оцінка «незадовільно» виставляється у разі, якщо окремі завдання модулів виконані на рівні, що не відповідає встановленим вимогам. Студент провів достатню кількість наукових та аналітичних досліджень на низькому науково-методичному рівні, які були оцінені на **незадовільно – рівень FX (35-49 балів)**; продемонстрував відсутність розуміння та знань щодо організації й методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності у ВНЗ. Під час практики виявив себе як недисциплінований і невідповідальний. Має можливість для повторного проходження практики

Рівень F – 34 бали і менше – студент не виконав більшу частину завдань модуля, через що отримав оцінку «незадовільно» без права повторного проходження практики. Рекомендовано проходження повторного курсу навчання.

Освітні технології, методи навчання і викладання

У процесі проходження практики студенти використовують сучасні інформаційно-пошукові технології, вчаться використовувати бібліотечні ресурси та ресурси глобальної мережі Інтернет, використовують загально- наукові методи та методи притаманні політичним наукам, зокрема аналітичні та порівняльні методи, методи прогнозування, контент-аналізу та івент- аналізу, інші кількісні та якісні методи сучасних теоретичних та емпіричних наукових досліджень, необхідних для успішного здійснення наукових досліджень у напрямку міжнародних відносин.

Рекомендована література

Основна

1. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень. К. : АБУ, 2006. 520 с.
2. Горбатенко В. Політичне прогнозування: теорія, методологія і практика. К.: Генеза, 2006. 400 с.
3. Данильян О. Г. Методологія наукових досліджень: підручник /О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків: Право, 2019. 368 с.
4. Еко У. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки Тернопіль: Мандрівець, 2007. 224 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Umberto_Eco/Yak_napysaty_dyploynu_robotu.pdf
5. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 212 с
6. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
7. Коваленко Т. Плагіат: види та відповідальність // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2014. № 4. С. 35-40.
8. Клименюк О.В. Виклад та оформлення результатів наукового дослідження: Авторський підручник. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. 398 с
9. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. /С. Е. Важинський, ТІ.Щербак. Суми: Сум ДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.
10. Методологія та організація наукових досліджень: електронний навчальний посібник комбінованого (локального та мережного) використання [Електронний ресурс] / [Савицька Л. А., Городецька О. С., Колесник І. С., Добровольська Н. В.] Вінниця :ВНТУ, 2023. 143 с. URL: <https://mail.google.com/mail/u/0/?tab=rm&ogbl#inbox/KtbxLzGPqgQQZKVPmjSsXqLcBkmDnkRwBLq?projector=1&messagePartId=0.3>
11. Основи наукових досліджень :[навч.-метод. посіб.]/ Р.Крохмальний та ін. Л. : ЛНУ ім.І.Франка, 2013. 312 с.
12. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Romanchikov_Volodymyr/Osnovy_naukovykh_doslidzhen.pdf?PHPS_ESSID=ph4794m77fmul0l2u178438j23
13. Сергієнко В. В. Філософські проблеми наукового пізнання : навч. посібник. Кременчук : Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського, 2011. 103 с.

Додаткова

1. «Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (затверджено Вченою радою університету, протокол № 12 від 23.12.2019. URL: https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view)
2. Google Scholar або Google Академія: пошукова система і некомерційна бібліометрична база даних, що індексує наукові публікації та наводить дані про їх цитування

<https://scholar.google.com.ua/>

3. Законодавство України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua;> <http://www.nau.kiev.ua;> <http://www.ukrpravo.kiev.com;> <http://www.liga.kiev.ua>
4. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень. Тернопіль: Економічна думка, 2005. С. 5 - 15.
5. Ньютон Д. Плагіат і виклики при написанні есеїв: чого варто навчитися у студентів : пер. з англ. / Джаніс Ньютон ; SAIUP. 2017.
6. Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (схвалені Вченою радою університету, протокол № 12 від 28.11.2016. URL: https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTU_FUBGv4o/view
7. Ткаченко, Сергій Петрович, and Сергей Петрович Ткаченко. "Академічна доброчесність та технології в боротьбі з плагіатом." (2016). - <http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/9140/1/Tkachenko%20.pdf>
8. Цехмістова Г.С. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник / Г.С. Цехмістова. Київ: Слово, 2004. 240 с. URL: <http://www.imath.kiev.ua/~golub/ref/tsekhmistrova.pdf>

Інформаційні ресурси

1. Дипломатична академія ООН (UNITAR). URL: <https://www.unitar.org/>
2. Європейська обсерваторія цифрових медіа (European Digital Media Observatory - EDMO). URL: <https://edmo.eu/>
3. Європейська асоціація дослідників комунікації та освіти (European Communication Research and Education Association – ECREA). URL: <https://ecrea.eu/>
4. Європейська служба зовнішніх дій (EEAS). URL: <https://www.eeas.europa.eu/en>
5. Європейський інститут культурної дипломатії (Institute for Cultural Diplomacy). (Інститут, що займається просуванням культурної дипломатії через дослідження і освітні програми.) URL: <https://culturaldiplomacy.org/index.php?en>
6. Кафедра міжнародних відносин та суспільних комунікацій. URL: <http://www.interrel.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
7. Наукова бібліотека ЧНУ імені Юрія Федьковича - <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
8. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого - <https://nlu.org.ua>
9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua>
10. Національний Інститут стратегічних досліджень - <https://niss.gov.ua>
11. Організація Об'єднаних Націй (ООН). URL: <https://www.un.org/>
12. Платформа для перевірки фактів та розвінчування дезінформації в політиці та медіа. URL: <https://www.factcheck.org/>
13. Проект «StopFake». URL: <https://www.stopfake.org/ru/glavnaya-2/>
14. Університетський консорціум з досліджень публічної дипломатії (USC Center on Public Diplomacy). URL: <https://uscpublicdiplomacy.org/>
15. Центр з вивчення масової комунікації при Університеті Пенсильванії (Annenberg School for Communication). URL: <https://www.asc.upenn.edu/>
16. Центр медіаграмотності (Media Literacy Now). URL: <https://medialiteracynow.org/>
17. Центр політики кіберпростору і електронної дипломатії ЄС (EU Cyber Diplomacy Initiative). URL: <https://www.eeas.europa.eu/en>
18. Центр Разумкова - <https://razumkov.org.ua>
19. Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека - <https://www.library.cv.ua>
20. Snopes.com (один із найстаріших ресурсів для перевірки фактів і виявлення фейкових

новин). URL: <https://www.snopes.com/>



ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ



Звіт

Про проходження науково-дослідної практики

що проводилась з «_____» _____ по «_____» _____ 20__р. на
базі _____
під керівництвом _____
Студент _____
Групи _____

Зміст виконаних робіт

Дата

підпис студента

підпис наукового керівника підпис

координатора практики

Обсяг основної частини звіту Матеріали до звіту готують щоденно, а його безпосереднє оформлення здійснюють протягом останнього тижня практики. Обсяг основної частини звіту (без титульної сторінки та додатків) повинен сягати 10-15 сторінок. Студенти готують звіт про практику засобами текстового редактора Word і друкують його на стандартних аркушах формату А4 (210x297 мм). Оформлення звіту здійснюють згідно з ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки». Розміри полів: верхнє, лівє та нижнє – 2,0 см, правє – 1,0 см. Надрукована сторінка не повинна перевищувати 40 рядків. Нумерують сторінки вгорі справа без крапки з використанням арабських цифр. Номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту та порядкового номера підпункту, розділених крапкою (наприклад, 1.3.2.1.). Відповідно до зазначеного стандарту рекомендовано такі налаштування для текстового редактора WORD. Шаблон – нормальний (Normal). Основний текст набирають шрифтом (TimesNewRoman) нормального накреслення (Normal) розміром 12 pt з міжрядковим інтервалом 1,5 або розміром 14 pt з міжрядковим інтервалом 1,0. Додатки можуть містити зразки звітних документів: щоденник, титульну сторінку звіту, тощо. Достовірність викладеної у звіті інформації засвідчується підписом керівника практики від організації та скріплюється печаткою організації.

ЩОДЕННИК

з науково-дослідної практики

студента/ки _____

(Прізвище, ім'я, по батькові)

факультет історії, політології та міжнародних відносин

кафедра _____

спеціальність: 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії
галузь знань: 29 – Міжнародні відносини
другий (магістерський) рівень вищої освіти

_____курс, група _____

Дата	Зміст роботи	Примітки

БІБЛІОГРАФІЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел та літератури за вимогами МОН

Наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 № 40 регламентовані нові вимоги до бібліографічного опису списку джерел. У пункті 11 зазначено:

«Бібліографічний опис використаного джерела може обмежуватися обов'язковою інформацією, необхідною для однозначної ідентифікації цього джерела». Тобто, це означає, що не потрібно переобтяжувати бібліографічні описи джерел детальною інформацією, як

це робиться в повному бібліографічному описі в бібліотеках. Достатньо подати інформацію, яка потрібна для ідентифікації джерела. При описі книги потрібно подати таку інформацію: автор, назва роботи, місце видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок. Для статті: автор, назва статті, назва періодичного видання, рік і номер видання, сторінки якими починається і закінчується стаття.

В наказі пропонується декілька варіантів оформлення бібліографічного опису. Для написання курсових робіт рекомендується використовувати оформлення бібліографічних описів згідно ДСТУ 8302:2015. Особливостями цього стандарту є те, що в ньому не використовуються крапка тире для відділення однієї зони бібліографічного опису від іншого і не використовуються дві косі лінії для позначення «в книзі, в статті», як це було в попередньому стандарті. Періодичні видання і видання, з яких використано окремі статті чи розділи, позначаються курсивом.

Подаємо приклади оформлення бібліографічних описів згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»:

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав- Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О.

	Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015.

	352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Сеницына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій	1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Группы интересов у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок ХХ ст.) : дис. канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.

Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника

	ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.- техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.- довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні показники	1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одисей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні показники (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина видання: Книги	1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин.

	К., 2009. С. 477–493. 2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцать лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212. 3. Коломоець Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ, 2009. С. 195–197. 4. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Частина видання: Матеріали конференцій (тези, доповіді)	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3–4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Частина видання: Довідкового видання	1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Сірій М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
Частина видання: Продовжуваного видання	1. Коломоець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою

	матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218. 4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.
Частина видання: Періодичного видання (журналу, газети)	1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92. 2. Коломоець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20–26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні ресурси	1. Влада очима історії: фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsei.org.ua/5_2017/32.pdf. 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.

**РЕЦЕНЗІЯ НА НАУКОВУ СТАТТЮ У ФАХОВОМУ ВИДАННІ, АБО
МОНОГРАФІЮ, ЗА НАУКОВОЮ ПРОБЛЕМАТИКОЮ
ПРАКТИКАНТА ПІДГОТОВЛЕНА ВІДПОВІДНО ДО
ВСТАНОВЛЕНИХ ВИМОГ**

Вимоги до написання рецензії

Рецензія – це відгук, критична оцінка того чи іншого різновиду творчої роботи (наукової праці, методичних розробок, підручника та ін.)

Особливість рецензії полягає у вмінні спілкуватися, вести діалог (часто уявний) між рецензентом та автором твору, рецензентом і читачами. Автор рецензії може виявляти свої особистісні цінності, він виступає аналітиком чи полемістом, який зі знанням справи оцінює первинний документ, висуває свої зауваження, подає поради, рекомендації, ініціює науковий діалог. Написання рецензії вимагає уважного вивчення наукової статті, оцінки її сильних і слабких сторін, переваг та недоліків, визначення актуальності теми, наукової новизни результатів дослідження, їх затребуваність з огляду на потреби історичної науки і практики. Для досягнення успішного результату при написанні рецензії потрібні наступні кроки.

1. *З'ясуйте, яку наукову проблему намагається вирішити автор.* Майте на увазі, що наукова проблема – це форма знання, змістом якої є те, що ще не пізнано людиною, але треба пізнати, або те, що суперечить наявному рівню знань і вимагає узгодження з іншими елементами наукової системи.

2. *Зрозумійте мету статті і поставлені дослідником завдання.* Чи відповідають вони науковій проблемі? Чи дозволяють вони її вирішити повністю або в окремих аспектах?

3. *Які наукові методи використовує дослідник і для яких аспектів дослідження?* Чи обґрунтовано використання цих методів, чи є вони придатними для вирішення наукової проблеми?

4. *На яку джерельну базу спирається автор?* Чи вважаєте Ви її достатньою? Оцініть достовірність джерел, доцільність їх використання та ступінь самостійності положень, виловлених автором дослідження. На цьому етапі роботи Вам доведеться опрацювати (по можливості, повністю) бібліографічний список статті, з'ясувати ступінь наукової розробленості проблеми та оцінити власний внесок актора статті.

5. *Які припущення робить автор, чи висуває він наукові гіпотези або ідеї?* Які докази він наводить на користь своїх ідей? Чи має автор проблеми з аргументацією?

6. *Які висновки робить автор?* Чи відповідають вони поставленим завданням? Чи можна вважати їх істинними? Чи володіють результати дослідження науковою новизною? Чи є вони достатньо обґрунтованими?

7. *Яка Ваша думка щодо цінності проведеного дослідження?* Чи можуть його результати бути використані в практичній діяльності? Яким чином? Чи можуть висновки автора стати підґрунтям для подальших наукових розробок? Чи може публікація стати в пригоді студентам, що здобувають історичну освіту?

Як особливий тип тексту рецензія має певні особливості. По-перше, як і всі інші типи наукового тексту, рецензія має специфічне оформлення, що зумовлене сферою її застосування. По-друге, рецензія містить оцінки, позитивні або ж негативні, але оцінки повинні бути обґрунтовані та аргументовані. З огляду на те, що наукова рецензія містить оцінки, їх слід подавати відповідно до правил комунікації. Негативні оцінки не дозволяється висловлювати в різкій формі, без певних доказів; не дозволяється висловлювати негативні оцінки до авторів наукової роботи, а лише до матеріалу викладення. Обсяг рецензії на наукову статтю має складати близько 700-800 слів. Робота повинна містити назву виду документу (Рецензія), назву рецензованої роботи, прізвище та ініціали її автора, рік публікації, назву і номер видання, сторінки, на яких стаття розміщена, безпосередньо текст, який у довільній формі має відображати аналіз і оцінку статті та загальний висновок.

Рецензія на наукову статтю готується за наступною структурою:

- предмет аналізу,
- актуальність теми,
- короткий зміст,
- загальна оцінка,
- недоліки,
- висновки.

ЗРАЗОК

РЕЦЕНЗІЯ

на статтю аспіранта відділу трансатлантичних досліджень ІСЕМВ НАН України Ратнікова М.І. «До питання про особливості прогнозування результатів виборів президента в США»

У наданій до розгляду роботі автор продемонстрував переконливе розуміння того факту, що питання щодо методів методик і технік дослідження практичного виміру міжнародних відносин і зовнішньої політики залишається одним з актуальних у царині соціальних досліджень. Разом з тим, слід зазначити, що методологічні виміри політичної науки й політичної практики позначені певним компромісом між інтуїтивно-логічним й аналітико-прикладним підходами, зауважуючи при цьому на факті доволі стриманого розвитку науки про міжнародні відносини у прикладному вимірі. Тим кориснішим стає врахування розмаїття методологічних підходів, що застосовуються при побудові стратегій національної безпеки учасниками міжнародно-політичних взаємодій. З даних позицій визначення актуальності та постановка автором дослідницьких завдань, що передбачають досягнення класичних і сучасних здобутків низки

шкіл світової політичної науки та власне політології міжнародних відносин, як і намагання представити цікаві аналітичні розробки й оригінальні авторські висновкові положення, є очевидними позитивами наданої до розгляду розвідки. Крім того, значним позитивом дослідження бачиться й уміння автора оперувати аналітичним матеріалом і правильно оцінювати практичний бік особливостей формування та реалізації стратегії національної безпеки. Особливим чинником актуальності бачиться акцент на проблемі ефективності виборчої системи Сполучених Штатів Америки у взаємозв'язку з розумінням автором системних особливостей побудови внутрішньополітичного менеджменту в США, що є корисним з позицій реалізації завдання розвитку стратегічного партнерства з американською стороною. Правильне розуміння дослідником особливостей державно-управлінської механіки Білого Дому у виборчій сфері, підкріплене врахуванням ключових концептуальних і методологічних підходів, які найбільше задіяні в сучасному прогностичному аналізуванні президентської кампанії. При цьому автор цілком слушно зауважує на обмеженості низки перелічених методик щодо гарантування 100% ймовірності конкретних подій за конкретних умов або однозначного передбачення стану міжнародної системи в майбутньому, що доводить тезу про обмеженіше застосування суспільними науками методологічних здобутків природничих наук. Текст статті засвідчує надто високий рівень підготовки автора, його володіння технікою науково-аналітичного пізнання та відповідне уявлення щодо особливостей міжнародно-політичного аналізування. Очевидними позитивами бачиться грамотно поставлена дослідницька мета, чіткість у поданні аналітичного матеріалу, правильність і адекватність наведеної аргументації.

Отже, стаття Ратнікова М.І. «До питання про особливості прогнозування результатів виборів президента в США» заслуговує на публікацію.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕЗ:

Ім'я, прізвище
Науковий керівник –

Назва

Основний текст

Текст статті має бути українською мовою, обсягом 2 повні сторінки А5 (148*210) (ні в якому разі не А4 формат у дві колонки!!!!) з такими полями:

-верхнє - 2,0 см.

-нижнє - 2,0 см.

-праве - 2,0 см.

-ліве - 2,0 см.

Щільність тексту – 36-40 рядків на сторінку (1 інтервал в текстовому редакторі).

Розмір шрифту 11 пт, підписи до рисунків, таблиці, список літератури – 10 пт.

Шрифти: Times, School-book, Латинський тощо.

Для абзацу відступ 5-6 мм. користуватись переносом.

Формат сторінки друкованого тексту 110х160 мм.

Автор вказується в правому куті звичайним жирним шрифтом, розміром 12 пунктів (повністю ім'я, а потім прізвище). Нижче – науковий керівник, із зазначенням перед прізвищем посади (асист., доц., проф., асп.).

Назва статті – посередині сторінки жирним шрифтом, розміром 12 пунктів.

Список літератури подається наприкінці статті розміром 10 пунктів у порядку посилання.

При посиланні в тексті у квадратних дужках вказувати номер позиції у списку літератури [1].

Примітки внизу сторінки не допускаються.

Зразок титулки

**Міністерство освіти і науки
Чернівецький національний університет імені
Юрія Федьковича**

Факультет історії, політології та міжнародних відносин

Кафедра міжнародних відносин та суспільних комунікацій

Звітна документація науково-дослідної практики

Студентки 5-го курсу 503 групи
Денної форми навчання
Спеціальність
291 Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії
Рошки Юліани
Керівник практики к.політ. н.,
доцент Макух-Федоркова І.І.

Чернівці 2026